МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Донбаська державна машинобудівна академія

Положення
про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук Донбаської державної машинобудівної академії

ПОГОДЖЕНО
Методичною радою ДДМА
протокол № 2 від «22» жовтня 2026 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ДДМА
протокол № 3 від «29» жовтня 2026 р.

Введено в дію
наказом ректора ДДМА
від «04» листопада 2026 р. № 77

м. Хуст
2026 рік

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувачів наукового ступеня доктора наук у Донбаській державній машинобудівній академії (далі – Положення) визначає загальні засади організації підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі та здобувачів наукового ступеня доктора наук у докторантурі Донбаської державної машинобудівної академії (далі – Академія).

1.2. Положення розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), інших нормативно-правових актів України та Статуту Академії.

1.3. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється в аспірантурі Академії за очною (денною, вечірньою) або заочною формою здобуття вищої освіти.

Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук здійснюється в докторантурі Академії за очною (денною) формою підготовки.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі незалежно від форми здобуття освіти становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі – два роки.

1.4. Підготовка здобувачів в аспірантурі та докторантурі здійснюється:

– за рахунок видатків Державного бюджету України (державне замовлення);

– за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб (на умовах контракту, зокрема за кошти грантів, які отримала Академія на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії або здобувачів наукового ступеня доктора наук).

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі за очною (денною, вечірньою) формою здобуття освіти.

1.5. Освітня діяльність на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти провадиться Академією відповідно до отриманих ліцензій. Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук у докторантурі Академії здійснюється без отримання ліцензії.

1.6. Для врегулювання відносин між здобувачем та Академією укладається договір відповідно до законодавства.

1.7. Організація освітнього процесу підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, порядок вибору навчальних дисциплін, а також питання

атестації здобувачів регулюються законодавством України та відповідними внутрішніми нормативними документами Академії.

Питання формування, затвердження та виконання індивідуальних планів, звітування здобувачів, організації наукового керівництва та консультування регулюються цим Положенням з урахуванням інших внутрішніх нормативних документів Академії.

2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ

2.1. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувачі наукового ступеня доктора наук користуються правами та виконують обов'язки, визначені законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про академічну доброчесність», цим Положенням та іншими нормативними документами Академії.

Здобувачі також мають право на:

– вільний доступ до всіх видів відкритої науково-технічної інформації, наявної в Академії, бібліотеках і державних архівах України;

– отримання методичного і змістовного наукового консультування (керівництва) щодо власного дослідження від наукового керівника (керівників) або наукового консультанта;

– безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;

– академічну мобільність та наукове стажування відповідно до законодавства;

– академічну та соціальну відпустку відповідно до законодавства;

– трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства.

2.2. З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень здобувачі зобов'язані:

– дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі, встановлених Академією;

– виконувати індивідуальний навчальний план (для здобувачів ступеня доктора філософії);

– виконувати індивідуальний план наукової роботи та двічі на рік звітувати про хід його виконання на засіданні відповідної кафедри Академії;

– підготувати свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для здобувачів ступеня доктора філософії) та у вигляді дисертації або наукової доповіді – у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей у вітчизняних та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях (для здобувачів наукового ступеня доктора наук).

2.3. Покладення Академією на здобувачів обов'язків, не пов'язаних з виконанням освітньо-наукової програми або підготовкою в докторантурі, забороняється.

2.4. Здобувачі можуть брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

2.5. Вчений, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове консультування (керівництво) не більше п’яти здобувачів, у тому числі не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора наук. Вчений, який є доктором філософії (кандидатом наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

2.6. Аспірант або докторант у разі дострокового захисту дисертації відраховується з аспірантури або докторантури з дати набрання чинності наказом Академії про видачу диплома доктора філософії або після набрання чинності наказом МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук та видачу диплома доктора наук відповідно до законодавства з отриманням одноразової виплати в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті Академії на відповідний рік підготовки.

3. ПРОЦЕДУРА ТА УМОВИ ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ

3.1. Вступ до Академії для підготовки в аспірантурі здійснюється на конкурсній основі відповідно до законодавства України, Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти, затвердженого Міністерством освіти і науки України на відповідний рік, та Правил прийому до Донбаської державної машинобудівної академії.

До аспірантури приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста).

Перелік документів, строки їх подання, вступні випробування, порядок конкурсного відбору та зарахування до аспірантури визначаються Правилами прийому до Академії на відповідний рік.

Прийом на навчання для здобуття ступеня доктора філософії здійснюється за освітньо-науковими програмами відповідно до законодавства та в межах ліцензованого обсягу.

4. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В АСПІРАНТУРІ

4.1. Аспіранту протягом місяця з дати видання наказу ректора Академії про зарахування призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників Академії, які мають науковий ступінь та відповідну наукову кваліфікацію.

Науковий керівник здійснює наукове керівництво роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед Вченою радою Академії за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта (здобувача ступеня доктора філософії) науковому керівникові щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених Академією для науково-педагогічних працівників (у межах основного навантаження – для наукових працівників).

Рішенням Вченої ради Академії аспіранту може бути призначено двох наукових керівників з відповідним розподілом навантаження та обов'язків між ними або змінено наукового керівника.

Науковий керівник, у дисертації аспіранта якого виявлено факт наявності академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, позбавляється права бути науковим керівником на строк від одного до трьох років.

4.2. З метою забезпечення ефективної підготовки аспіранта Академія змінює наукового керівника, зокрема у разі:

– припинення ним трудової діяльності на наукових або науково-педагогічних посадах;

– неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я або його смерті;

– невиконання своїх обов'язків, визначених пунктом 4.1 цього Положення;

– відмови надавати висновок за результатами наукового керівництва;

– прийняття в установленому порядку рішення про позбавлення права участі в підготовці та/або атестації наукових кадрів;

– притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності відповідно до законодавства;

– спільного бажання наукового керівника і здобувача;

– в інших випадках, передбачених законодавством.

За вчинення академічного саботажу (затягування або відмова у наданні/несвоєчасне надання висновку наукового керівника без поважної причини або з підстав, не пов’язаних з оцінкою роботи здобувача), за схиляння

до порушення академічної доброчесності до наукового керівника застосовуються санкції, визначені внутрішніми актами Академії відповідно до частини другої статті 22 Закону України «Про академічну доброчесність». Повідомлення уповноваженого органу Академії розглядаються у порядку та у строки відповідно до статті 37 Закону України «Про академічну доброчесність».

4.3. Освітньо-наукова програма, за якою здійснюється підготовка здобувачів ступеня доктора філософії, складається з освітньої та наукової складових.

Освітня складова освітньо-наукової програми спрямована на досягнення восьмого рівня Національної рамки кваліфікацій та повинна містити інформацію про перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС) (30–60 кредитів ЄКТС), їх послідовність, форми організації освітнього процесу, види та обсяг навчальних занять, графік освітнього процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Освітньо-наукова програма є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником, директором навчально-наукового інституту, відділом аспірантури та затверджуються Вченою радою Академії протягом двох місяців з дня зарахування особи до Академії для підготовки в аспірантурі.

Індивідуальний навчальний план повинен містити перелік дисциплін за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків кількості кредитів ЄКТС освітньої складової освітньо-наукової програми. Вибіркові дисципліни є обов'язковою складовою індивідуального навчального плану аспіранта. Вибір навчальних дисциплін здійснюється відповідно до Положення про порядок та умови обрання здобувачами вищої освіти вибіркових дисциплін у Донбаській державній машинобудівній академії. Обрані дисципліни відображаються в індивідуальному навчальному плані аспіранта.

Аспірант може змінювати свій індивідуальний навчальний план за погодженням зі своїм науковим керівником у порядку, встановленому Академією.

Вивчення аспірантами освітніх компонентів може здійснюватися на базі Академії, а також у межах реалізації права на академічну мобільність – на базі інших закладів.

4.4. Наукова складова освітньо-наукової програми є її невід'ємною частиною, що реалізується у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта та передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації відповідно до вимог законодавства.

Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи.

Індивідуальний план наукової роботи та тема дисертації погоджуються здобувачем з його науковим керівником (керівниками) і після обговорення на кафедрі та в навчально-науковому інституті затверджуються Вченою радою Академії протягом двох місяців з дня зарахування здобувача до Академії для підготовки в аспірантурі.

У разі потреби тема дисертації може бути уточнена та затверджена Вченою радою Академії у новій редакції після обговорення на кафедрі.

4.5. Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант повинен виконати освітню і наукову складові освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, опублікувати наукові результати за темою дисертації відповідно до встановлених вимог, підготувати дисертацію та пройти процедуру атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

4.6. Аспірант зобов'язаний виконувати індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи.

Аспірант двічі на рік звітує про хід виконання індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи на засіданні відповідної кафедри Академії.

Результати звітування враховуються під час оцінювання виконання аспірантом індивідуальних планів.

Невиконання індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, зокрема порушення строків їх виконання без поважних причин, порушення умов договору або академічної доброчесності, є підставою для ухвалення Академією рішення про відрахування аспіранта відповідно до законодавства.

4.7. Академія в установленому порядку може прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в іншому закладі компетентностей, здобутих результатів навчання, кредитів ЄКТС, передбачених освітньо-науковою програмою, та визначити академічну різницю (у разі потреби).

4.8. Відрахування, переривання навчання, поновлення на навчання та переведення аспірантів здійснюються відповідно до законодавства України та Положення про організацію освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) в аспірантурі Донбаської державної машинобудівної академії.

4.9. Стан підготовки дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або узгодженим рішенням двох наукових керівників).

Завершення підготовки та атестація здобувачів ступеня доктора філософії здійснюються відповідно до законодавства України та внутрішніх нормативних документів Академії, що регулюють відповідні питання.

Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.

4.10. Особа, яка була відрахована з Академії у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації, може вступити до Академії повторно відповідно до законодавства та Правил прийому.

Особа, яка раніше проходила підготовку в аспірантурі за державним замовленням, може повторно вступити до Академії для підготовки в аспірантурі за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

Здобувач, який був відрахований з Академії до завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою за власним бажанням, на підставі невиконання індивідуального навчального плану, порушення умов договору (контракту), укладеного між закладом вищої освіти та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання, або у зв’язку з іншими випадками, передбаченими законом, може бути поновлений на навчання в Академії на той рік підготовки, з якого здобувач був відрахований, в межах ліцензованого обсягу.

5. ВІДКРИТТЯ ДОКТОРАНТУРИ. ВСТУП ДО ДОКТОРАНТУРИ. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК У ДОКТОРАНТУРІ

5.1. Академія здійснює підготовку здобувачів наукового ступеня доктора наук у докторантурі без отримання ліцензії.

5.2. Докторантура з відповідної наукової спеціальності за галуззю науки відкривається за рішенням Вченої ради Академії, що затверджується наказом ректора Академії, за умови наявності трьох штатних працівників – докторів наук, які мають наукову кваліфікацію, що відповідає цій науковій спеціальності.

Наукова кваліфікація особи, що відповідає науковій спеціальності, з якої відкрито докторантуру, визначається за такими критеріями:
наявність у особи:

– документа про присудження ступеня доктора наук з відповідної галузі науки та/або наукової спеціальності або присвоєння вченого звання професора за відповідною кафедрою (науковою спеціальністю);

– наукових публікацій з відповідної наукової спеціальності, серед яких не менше трьох публікацій за останні п'ять років, проіндексованих у базах даних

Web of Science Core Collection та/або Scopus. До однієї публікації, проіндексованої у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, прирівнюються дві публікації за останні три роки у виданнях, що включені до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, або одна одноосібна монографія (дві колективні монографії) з наявністю трьох рецензентів і рекомендацією Вченої ради Академії, виданих за останні п'ять років;
участь особи у:

– підготовці наукових кадрів, що підтверджується виданим здобувачеві документом про присудження відповідного наукового ступеня;

– атестації наукових кадрів як опонента (офіційного опонента) або члена відповідної спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради), або члена експертної ради з питань атестації наукових кадрів.

5.3. Прийом до Академії для підготовки в докторантурі здійснюється з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною науковою спеціальністю відповідно до вимог цього Положення та Правил прийому до Академії на відповідний рік, якими визначаються, зокрема, порядок, перелік і строки подання документів для вступу до Академії для підготовки в докторантурі.

Підготовка в докторантурі здійснюється за науковими спеціальностями за галузями науки відповідно до переліку, затвердженого МОН. Дисертація (наукова доповідь) повинна відповідати паспорту наукової спеціальності.

5.4. Особа, яка здобуває науковий ступінь доктора наук, вступає до Академії для підготовки в докторантурі з метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки наукових публікацій до захисту.

5.5. Для підготовки в докторантурі до Академії вступають особи, які мають ступінь доктора філософії (науковий ступінь кандидата наук), наукові досягнення, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації (наукової доповіді), та не менше половини наукових публікацій за темою дисертації (наукової доповіді) від кількості, визначеної МОН, що відповідають вимогам, встановленим МОН, у наукових періодичних виданнях за відповідним напрямом досліджень.

5.6. Перелік документів, що подаються для вступу до Академії з метою підготовки в докторантурі, повинен включати розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки наукових досягнень до захисту, та копії наукових публікацій за темою дисертації (наукової доповіді). Якщо громадянин України здобув науковий ступінь в іноземному закладі вищої освіти, додатково подається копія свідоцтва про визнання документа про науковий ступінь.

Документи вступника передаються для розгляду до відповідної кафедри, яка протягом місяця з дати реєстрації заяви розглядає подані вступником

документи, заслуховує його наукову доповідь та за результатами обговорення визначає шляхом голосування можливість зарахування вступника до Академії для підготовки в докторантурі та подає висновок на розгляд Вченої ради Академії.

У разі позитивного висновку кафедра надає пропозицію щодо призначення наукового консультанта з числа науково-педагогічних або наукових працівників, які мають трудові відносини з Академією, науковий ступінь доктора наук та необхідну наукову кваліфікацію, яка підтверджується відповідно до пункту 5.2 цього Положення.

Якщо вступник є іноземцем, Академія проводить процедуру визнання наукового ступеня, здобутого ним у його або іншій державі, протягом двох місяців після зарахування до Академії для підготовки в докторантурі.

5.7. Вчена рада Академії на черговому засіданні розглядає висновки відповідної кафедри щодо кожного вступника, затверджує тему дисертації (наукової доповіді), приймає рішення про його зарахування до Академії для підготовки в докторантурі та призначає докторанту наукового консультанта.

На здійснення наукового консультування роботою над дисертацією одного докторанта науковому консультанту щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених Академією для науково-педагогічних працівників (у межах основного навантаження – для наукових працівників).

У разі потреби тема дисертації може бути уточнена та у новій редакції затверджена Вченою радою Академії.

За вчинення академічного саботажу (затягування або відмова у наданні/несвоєчасне надання висновку наукового консультанта без поважної причини або з підстав, не пов’язаних з оцінкою наукових досягнень здобувача), за схиляння до порушення академічної доброчесності до наукового консультанта застосовуються санкції, визначені внутрішніми актами Академії відповідно до частини другої статті 22 Закону України «Про академічну доброчесність». Повідомлення уповноваженого органу Академії розглядаються у порядку та у строки відповідно до статті 37 Закону України «Про академічну доброчесність».

5.8. Підготовка в докторантурі передбачає завершення здобувачем власного оригінального наукового дослідження, узагальнення якого наводяться в дисертації (науковій доповіді) з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та оприлюднюються в наукових публікаціях відповідно до вимог, визначених МОН.

5.9. Докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст завдань, строки їх виконання та обсяг наукових робіт.

Індивідуальний план наукової роботи погоджується докторантом з його науковим консультантом та затверджується Вченою радою Академії протягом

двох місяців з дня зарахування здобувача до Академії для підготовки в докторантурі.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання докторантом і використовується для оцінювання успішності та своєчасності виконання запланованої наукової роботи.

Невиконання індивідуального плану наукової роботи, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, порушення умов договору або порушення академічної доброчесності, є підставою для ухвалення Вченою радою Академії рішення про відрахування докторанта.

5.10. Державне замовлення на підготовку здобувача наукового ступеня доктора наук у докторантурі за науковими спеціальностями розподіляється на конкурсній основі між закладами вищої освіти та науковими установами, в яких діють спеціалізовані вчені ради з присудження наукового ступеня доктора наук з відповідних наукових спеціальностей.

Інформація про розподіл державного замовлення оприлюднюється відповідно до законодавства.

5.11. Підготовка в докторантурі за умови виконання індивідуального плану наукової роботи завершується наданням висновку наукового консультанта (кафедри).

Отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації (наукової доповіді) та атестація докторанта спеціалізованою вченою радою з присудження наукового ступеня доктора наук Академії здійснюються відповідно до законодавства, що регулює присудження наукового ступеня доктора наук.

Особа, яка раніше проходила підготовку в докторантурі за державним замовленням, може повторно вступити до Академії для підготовки в докторантурі за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення затверджується Вченою радою Академії та вводиться в дію наказом ректора. Зміни до Положення вносяться в тому самому порядку.

6.2. Положення оприлюднюється на офіційному вебсайті Академії.

6.3. З дня введення в дію цього Положення втрачає чинність Положення про Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Донбаській державній машинобудівній академії (нова редакція), схвалене Вченою радою ДДМА 26.09.2024 (протокол № 2) та введене в дію наказом від 08.10.2024 № 38.